

Reliquum est ut argumenta mihi opposita deliuamus. Ad 1um igitur respondendum est numerum qui species quantitatis esse dicitur esse multitudinem quantitatum continuam quae respicitur et successiva sunt, non autem multitudinem partium unius quantitatis continuae, qualis est tempus. Hoc loco definitum. Tempus enim est multae partes eiusdem motus secundum prius & posterius, eiusdem durationis successiva motus. //

Ad 2um dicitur enim est numerus motus non summi pro sola collectione quae est ens ratio nec pro suis partibus motus, quae sunt entia reales, sed pro partibus motus & collectione simul. Hoc est pro partibus motus consideratis quatenus sunt diuersae ac diuisae a se mutuo. Ex quo patet et quadam ex parte esse reale, quadam vero ex parte de ratione. Cum autem audis partes motus, intellige partes durationis priores ac posteriores quae in partibus motus reperiuntur. Tempus definitum absolute est compositum per accidens. //

Ad 3um dicitur enim est motus primi mobilis esse cum primis regularissimus ac velocissimus: nam motus reliquorum orbium proprii sunt tardiores. cum talium luna viginti octo fere diebus sua iter consumat, sol uno anno; et sic ceteri orbis longiori tempore ut alibi docebitur ac primum mobile 24 horis suam peregit conuersionem eodemque tempore cum rapit orbis inferioris, non sunt et motus reliquorum orbium tam uniformis, seu aequabiles ut motus primi mobilis quod quidem ostendere alterius est facultatis.

Quomodo Tempus differat ab aetate & aeternitate 2^a.

A.
Nulla mensura dicitur
est mensura. Quae
tatem esse dicitur
cum Deo.

Quamquam non ex instituto ad naturam pertinet de aetate, aeternitateque differere, breuiter tamen ad praesens institutum non nihil afferunt adiumentum sunt andreas hoc loco perstringenda. Aduerte igitur ex b. thoma in primo de gentibus 19 articulo 1° quod mensura debet esse proportionata, conuenienti rei quae mensuratur, ac primum iuxta diuersitatem rerum quas mensuratur statuere debemus diuersas mensuras esse. //

Aduerte deinde mota haec rerum diuersitate tria esse rerum genera, unum est earum quae obnoxia sunt generationi & corruptioni quarum esse nunquam in eodem statu permanet, fortiter namque mutantur ratione materiae quae est in potentia ad alias formas & secundum operationes, his autem rebus mensuris datur tempus veluti earum accommodata summa mensura. Est aliud rerum genus quarum esse est fixum et permanens & non subiectum mutationi substantiali, et si ratione accidentium mutantur, ut se habent corpora caelestia, Angeli, anima reales, et materiae caelum enim ex non illuminato sic illuminatum, & angeli habent diuersas intellectuales & uolutiones quae sunt mutationes accidentales. His rebus mensuris adhibetur accommodatissima quaedam mensura quae uocatur aetnum, a quo summi res aeternae ut superiores a tempore appellantur temporales, in rebus alia quae non est variabilis, s. Deus op. illa.

cuius quidem

acius quidem mensura e' eternitas, quae no' e' aliud quã duratio invariabilis, id e' unum
nunc idem re & roc' permanens.

Potissimu' igit' discrimen inter Sectia ut colligitur ex D. H. ca. p. q' co. art 5 e' quom di-
ximus, quod spũs sit mensura rerum successuarum s'm e' & operatione q' ut motu &
aliarum rerum q'ntabilu' & corruptibilu'. Finem aut' rerum permanẽtium s'm e' quã
h' variari p'nt s'm accidentia, a' eternitas deniq' sit mensura rei prorsus invariabilis s'm e'
et operatione, aliud etiam e' discrimen quod eternitas careat fine, quã habeat
pruim & careat fine, spũs deniq' habeat pruim & finem, sed ut ait D. H. loco proxime
citato hoc discrimen e' velut per accidens, nam s' Angeli ab eterno creati eent mensura
venitur sub' hominũ duo quod non haberet pruim.

Eternitas e' intermi-
nabilis vitæ tota simul
et pfecta possessio

duratio seu
Eum e' mensura e'
creati nalis stabili ac
p'miter se h'ntis

media inter utruq'
extremum, s. rem eter-
nam et temporale, sunt
natio ut angeli, et su-
natio ut sum gloria
et visio beatifica q' men-
suranti a' eternitate por-
tionata cum sint eudi-
ni' divini et n' e' e'it
d'isio aui.

Annociationes In quintum Lib.
P'hisicorum.

Dubius superioribus lib. egit Ar' de motu in ca, de q'is quã cum
motus cogn' conuncta erant, de m'ntio s. loco vacuo atq' spore. In pra.
teriore lib. disputat de motu comparatõe partium eius subiectarum, qui in tres p'p'
destruuntur. In 1. n. huius lib. p' duobus prioribus contenta capitib' q' motus species
traduntur. In 2. v. de unitate eius atq' diversitate describit. In 3. deniq' de motu con-
trarietate disputatur.

Quas
calendas februarij.

Divisio eorum quã moventur Cap. e.

Sicut p' 2. Suius cap. distinguit Ar' motum ex p' mobili' moventis atque
forma quã per motum acquirit, & imprimis cap' mobili'. nam eorũ quã
mutantur quãdam mutant' per accidens, ut cum dici mus musicu' ambulare eog' socra-
tes quem musicu' e' accidit, ambulat, alia p' p' mutant' ut cum dici mus socrate
curari eog' quod eius oculis, aut pedib' curatur. Alia deniq' mutantur i' p' se
eog' quod moventur s'm se tota, ut cum totus lapis mouetur sursum aut deorsum.
Similis divisio fieri p' cap' moventis, Et enim eorum quã movent alia per
accidens movent, ut cum dr' musicu' curare: alia per partem, ut socru' soc-
ru' curare percutere quã eius manus percutit: alia p' se i' ut cum medicu'
dr' curare. //

Cum aut.

tex

Cum aut sit. ut doceat similem motus divisione poe fieri ex parte
termini ad quem. Tunc exp^a forma qua acquirit^r per motum primum ad monet hunc
ad quem distingui a motu mouente, mobili, spore, et t^o aquo. Probat aut hunc ad-
quem distingui a t^o aquo; qm mutationes frequentius solent accipere denotatiom a
t^o ad quem, quam a t^o aquo. Corruptio n, dr mutatio ad non ens, licet eius h^us aquo
sit ens. Generatio quoq; dr mutatio ad ens, licet eius h^us aquo sit n^o ens. Brevi frequen-
tius q^o dant^r aliqua mutationes qua n^o sumunt denotatiom a t^o ad quem, ut nau-
gatio, deambulatio, et caet sunt clara in contextu.

tex

Syst autem. Tradit similem divisionem exp^a forma qua acquirit^r per motu^m;
Nam eorum qua mutantur ad aliquam formam, quaedam dr^r ad eam moueri per
accides, ut quod ad albedinem mouetur. Alii^r seraccides mutari ad id quod in-
telligitur, si modo contingat albedinem intelligi. Alia dr^r moueri per p^o
ut quod ad albedinem, dr^r moueri ad colorem per suam partem subiecta,
et qui pro ficiatur Albena per partem ad Europam mouetur quod pars
Europa sunt Albena. Alia deniq; perse primo mutantur, ut id quod ad
albedinem singularem mutatur, dr^r ad ipsam perse i^o mutari. //
nihil deest.

tex

Mutatio ignea. Excludit ab hac tractatioe mutatione per accides ego
indifferenter conuenit in quibusq; t^os, etiam interest qui nullo pacto sibi mutuo op-
ponuntur. Item q^o absq; ulla discrimine conuulsa reperitur cum ceteris mutatio-
nibus q; in quibusq; mobilibus. relinquuntur q^o tractanda ea sola mutatio qua n^o
e per accides quae fit solum inter t^os contrarios medius aut contradiutorios et induci-
one patere potest in d^o mutationibus qua non sunt per accides. reddit aut roem cur
amedio possit ee mutatio non per accidens qm s. medium si cum altero extremorum
comparetur subit roem alterius extremi contrarij, et p^o conuenientiam qua habet
cum utroq; extremo, si uicini s. comparetur cum nigro habet roem albi habebitq;
roem nigri si cum albo conferatur //

tex

Cum aut dy. Accidit iam adduendam mutationem no per accides in sua
partes subiecta, duoz prius ad monet. Alteru quidem oem mutatiom fieri ab uno t^o in
aliu, ut ipsum nomen mutationis. Hoc e mutabile declarat, hunc aquo priorem ee
t^o ad quem. Alterum e q. nos tm modis poe nos fingere mutatione fieri, s. aut
inter t^os positiuos, aut inter negatiuos, aut inter hunc aquo negatiuu, s. hunc ad quem
positiuum, aut deniq; inter hunc aquo positiuum, s. hunc ad quem negatiuu. uocat
aut hunc positiuu subiuu, negatiuu aut non subiuu. Deinde colligit p^o subiecta
mutationis

mutatio. Hoc modo. Cum fieri non possit ut mutatio non per accidens sit inter tres nego-
 tios, eo quod inter eos, nec reperitur nec oppositio contradictoria. Tres enim erant partes subie-
 mutationis scilicet motus qui fit inter utrumque huius positum, ut inter calidum et frigidum
 generatio quae fit ab uno aquo positum ad huius ad quem positum, ut ab uno huius
 ad huius, atque corruptio quae ab uno aquo positum ad huius ad quem positum, ut ab uno huius
 in non huius generationem. Unde dividit in simplicem quae et generatio simpliciter dicitur equalis
 generatio est substantialis quae acquiritur esse simpliciter ut esse huius ex non huius, et in ge-
 nerationem secundum quid quod est generatio accidentaliter, in qua acquiritur esse secundum quid ut esse cali-
 dum ex non calido, corruptionem quoque simpliciter et secundum quid simpliciter in qua mutatur aliquid
 a substantia in non substantiam ut ab huius in non huius, et in corruptione secundum quid in qua
 mutatur aliquid ab esse accidentali ad negationem eiusdem ut accidit in non calidum.

Si igitur id quod. ostendit duabus rebus generationem simpliciter seu substantialem.
 non esse motum, animadvertens prius tribus modis accipi nonens. Immo pro falso quod
 opponitur vero. ^{generatio} in compositione et divisione quo patet. Similia esse dicitur non ens,
 2° accipitur pro eo quod nonens simpliciter sed potest tantum quomodo materia prima dicitur
 nonens.

tex.
 acceptio non entis.
 triplex.
 quodammodo in illam sunt

3° accipitur prout significat negationem alicuius esse accidentalis quo patet non abbu-
 dit nonens. Argumentatur quod eo patet. Nonens in prima acceptione non potest moveri et aper-
 tissimum est nec etiam in 2° quod ut aliquid moveatur opus est ut sit ens simpliciter. In 3° vero
 acceptione potest per accidens moveri quia homo videlicet gra cui accidit ut non sit non abusus potest
 per se moveri sed subiectum generationis est non ens in 2° acceptione quod non poterit moveri
 ac proinde nec quiescere. Quies enim ei tantum convenit cui motus convenit

generatio entis

Et si de quod. Alia ratione id ipsum ostendit hoc modo. Ea quae moventur quocumque
 alio motu moventur et motu locali ac proinde sunt per se in loco. 2° prima prima cum est subiectum
 generationis moveretur esse per se in loco quare id quod non est ens simpliciter esse per se in loco quod est
 absurdum. Ex dictis colligit nec corruptio simpliciter esse motum, nam motus vel aduersatur
 motus vel quies sed corruptio contraria est generatio quam probavit nec esse motum nec qui-
 etem quod corruptio non est motus. Colligit praeterea quod cum tres huius sint partes subiecta muta-
 tionis generatio aut et corruptio quae sunt inter tres contradictorias non sunt motus, restat
 ut sola ea mutatio quae fit per tres positum motus sit. Admonet etiam tres positum aut
 esse contrarios aut medios, medios aut quos aut esse veluti privationes ex huiusmodi
 parte inter contrarios numerari modo significentur affirmativae fernudum, fernudum
 aut intelligit aliquid medium inter contraria ut huius aut pallidum.

tex

Si igitur predicamenta. Dividit motum prope sumptum in 3. species. Nam praedi-
 camenta.

tex

predicam^{ta} definita sunt totq; sunt motus species quot sunt predicam. ad qua pt.
eē per se motus, tres tantum erunt motus species. s. motus ad quantitatem qua dicitur accrescere,
vel decretere, motus ad qualitatem qua dicitur alterari, & motus ad locum seu ubi qua
dicitur latere, seu motus localis. Ad haec n. tria duntaxat predicam. pt. eē per se motus
ut cap. sequenti eē ostensurus.

De enumeratione Specierum per se motus Cap. 2um

Probatur hoc cap. ad tria tria predicamenta eē per se motum, ad quantitatem & qualitatem,
et ubi. atq; imprimis ostendit inductioe ad nullum aliud predicamentum eē per se motum.
deinde eē ad illa tria: quod igitur ad substantiam non sit per se motus probat, qz motus eē contra-
rio in contrarium, sed substantia nihil eē contrarium; qd non eē motus ad substantiam,

tex

At neq; in hisce ostendit nec ad relationem eē per se motum, nam ad id nō eē per se.
motus quod potest ad uenire subiecto nulla in eo facta mutatione, sed relatio eē Summō qd ad
relationem non eē per se motus. Alia ostendit, sint n. duae res quarum altera sit candida
altera minime, deinde v. quae nō eē candida fiat per motum candida, quo pacto utraq; so-
lebit relationem similitudinis facta mutatione in vna earum duntaxat.

texe

Nec item agentis. ostendit nec ad actionem eē per se motum nec ad passionem.
nam vnus motus non eē alter motus, nec vnus mutationis eē altera mutatio, sed actio &
passio habent motus seu mutationes. qd actionis & passionis nō eē motus nec mutatio. Ma-
iorum suadet qm dupl. intelligi potest vnus motus eē alterius, vno quidem modo tanquam
eius quod eē subiectum quod fieri nō potest ut patet; alio modo tanquam hō. cum vnus subiectum
mutetur ex vna specie mutationis in aliam quod fieri non potest nonnullis vobis qd simat
nisi dicatur vnus motus per accidens eē alterius: ut si quispiam ad eū locum moueatur vbi
per accidens calefiat aut frigeat. //

tex

Hic n. motus. Prima ratio qua ostendit vnus motum nō terminari per se ad
alium Summō e. o. motus eē inter terminos certos, imo & eius generatio & corruptio atq;
mutationem potest sequi indifferentem quavis (ut post aggregationem potest quis quavis aliam mu-
tationem absq; discrimine mutari) igitur ad mutationem nō eē mutatio per se. //
2^a ratio eē si ad mutationem sit per se alia mutatio non in quantum terminabitur, sed
ex aliquo in aliquod aliud erit, incertam quandam terminabitur. in contraria,
ut a frigida hō in calefactioem quare qz mobile dum mouetur partim eē in hō a quo
partim in hō ad quem simul habebit duos motus contrarios ac prouide simul mutabitur.
ad frigiditatem & calorem, quod eē aperte falsum. //

text. Praterea. si

Præterea si mutationes. 3° ratiō similitudinū eēt mutatio et gnerationis, gneratio, daretur progressus in infinitū in gnerationibus cōtinali subordinatis, concurrētibz ad productionem eiusdem eiusdem rei: consequens ē aperte falsum, nisi n̄ p̄oet generari: q̄ nō ē mutationis mutatio, nec gnerationis gneratio: sequella probi nam si gneratio alicuius sub hō illa quo qua gneratio per aliam produceret, cum nō sit maior ratio de uno quam de alio, illa quoque rursus per aliam produceret, et illa per aliam et ita in infinitū. quo loco nō negat Ar̄ præcipue in finitū gneratione per accidens subordinatas, ut ipse falso ē contra fidem ex iis firmavit, sed nō præcessit in finitū s̄. perse subordinatas ut una ab alia cōtinali p̄ndeat.

tex

Præterea euydem e. 4° ratiō ē motus contrarij et quies contraria motui ut circa eum it̄ longi gneratio ē corruptio: q̄ gnerationis ē gneratio, et gnerationis corruptio, sed gneratio quam appellat fieri non corrumpitur postquam nō ē nec antequam sit q̄ quando ē, sed fine gneratio ut aiit: q̄ simul gneratio et corrumpitur quod ē absurdū. Adverte aut gnerationem instantaneam non proprie corrumpit p̄bat, alij ratiō, sed desinere eē, desinit aut eē in instanti in quo ē. Ceterum per ultimum sui eē ut de instantibus dictum ē lib. super.

*

tex

Præterea ei quod. Quinta ratiō ē. Cuiusvis rei quæ gneratur, aut mutatur, mutatio aliqua accidentario debet sub eē aliqua mō qua simul cū forma efficit totū gneritū ut in alteratioe subest corpus, vel aī: q̄ gneratio, aut mutatio perse gneratur erit aliqua mō, qua fiat vel gneratio: at nulla datur talis mō: q̄ gneratio, et mutatio nō gnerant perse.

tex

Et aliquid rursus. 6° ratiō ē. oē id ad quod perse tendit motus, ē aliquid, hoc aliquid quod dicitur fieri et designari possit, ut exponit B. P.: gneratio aut et motus nō sunt Summi: q̄ ad gnerationem, et motum nō ē perse motus.

7° ratiō ē. ut se habet gneratio ad gnerationem, sic perceptio, seu doctrina, ad perceptionem: sig gnerationis ē gneratio, perceptionis etiam erit perceptio: sed Soc ē aperte falsum: q̄ gneratio nō p̄t eē gneratio.

Præterea si tres. Hac ē ultima ratiō, qua ostendit nō ita eē motum ad mutationem quod una mutatio sit sub eē et altera hū. Nam cum tm̄ tres sint sp̄s mutationis, seu motus, si illo mō diceretur eē motus ad aliquam mutationem, sequeretur motum locale, aut quemvis alium alterari aut moveri locale, aut quovis alio motu: consequens ē aperte falsum, q̄ ad mutationem nō ē motus nisi forte per accidens quatenus contingit ut quod mo uer̄ una sp̄e motus simul alia quadam moueatur, ut quod curat, currat. Ceterū (inquit) mutatio p̄ accidens iam ab hac tractatōe sup̄. reiecta ē.

tex

Cum aut nec in. Factenus ostendit non eē perse motū ad substantiam, relationem, actionem, et passionem, sed non probavit nō eē perse motū ad reliqua 3^a predicamenta q̄ s̄. hūm, et s̄ ab eis fortasse q̄ res clariore erat quam ut probatioe indigeret //

tex

Demde v^o p̄bat Alj ad cetera tria predicamenta eē perse motū, ad quantitatem, s̄. qualitatem, ubi, eo quod n̄ ipsi cernitur contrarietas sufficiens ad motum, unde p̄batum relinquitur ad h̄c tm̄ tria predicamenta eē perse motū. Explicat etiam quibus modis nominibus significatur motus pertinere ad singula predicamenta //

Mutatio aut.

tex.

res d'r magis aut minus
talis, qm magis aut
minus habet de contra
rio suo

tex

Mutatio aut Ambigere potest quispiam esse ne motus ea mutatio quae fit ad magis
vel minus tale in eadem forma ut a magis albo ad minus album aut e contrario, neq; n' d'r
e' motus eo quod non d'r e' inter contraria, respondet Ar' e' alterationem ac promovere,
rum motum, ut n' sit vere motus satis e' quod vel fiat inter formas contrarias ut inter calore
et frigus aut inter formas aliqua exp. contrarias. Hoc e' quarum altera accedat magis ad unu
extremum contrarium quam altera. Quare cum minus album magis accedat ad nigrum
quam magis album probat qm ex eo aliquid d'r magis aut minus tale. Intellige s'm quali
tatem subeuntem contrarium s' ad quam e' forte motus quod plus aut minus habet de
de contrario. Unde colliges de s'nta. Alij contraria in gradibus remissis pot' e' meo e' subid
simul reperiri.

Est aut immobile. Quia contrarioru' eade' e' disciplina. Explicato iam mihi
li' s'notu' declarat nunc quid dicatur quiescere, ut quis sit quies. Inquit igr' tribus mo
dis dici quidpiam immobile, imprimis id quod nullo pacto pot' moveri ut Deus, deinde id
quod longo spore vix mouetur, aut quod tarde incipit. Describit id quod pot' moveri non
tamen hinc mouetur cum aptum e' moveri, s' quemadmodu' et ubi e' aptum moveri quod qui
dem duntaxat d'r quiescere. quies n' opponitur privationi motus s' idcirco debet negari mo
tus improprio susceptivo pro eo tempore, loco, s' modo quo motus pot' ei pot' conuenire.

et prima proiata

Utrum ad 3^{am} predicamenta

Sit perse motus &

Unica

Nec ad oia 3^a predicamta v' e' motus nec ad sola. Inprimis no ad oia quia ad ea
tm predicamta e' perse motus in quibus certum e' contrarietas ut Ale' sic affirmati in quantita
te v' et ubi, sive loco, non certum e' contrarietas ut patet ex eodem in predicamta. 9° ad qua
titatem et locum no e' perse motus.

2°. Nec ad sola. nam gnratio substantialis e' terminatur perse ad substantiam 1° motus; 9° ad
plura predicamenta e' perse motus. Alim. prob' cum qz gnratio adducta fuit ab Ale' 3°
lib. phisicoru' cap. 2° in exemplum motus, tum et qz v' in tempore s' ea conseq. e' quippiam
successivum atq; adeo alius entis impotia ut impotia: quod aut fiat in tempore prob' qm gnratio
substantialis d'r tardior aut celerior ex Ale' lib. phisicoru' cap. 4°. ois aut mutatio qua ce
lenior e' aut tardior quam alia, fit in tempore, ut patet ex initio 1° capitis lib. superi
oris. Deinde qm cum ex no h'oe gnratio homo, et ma' est in eodem instanti sub h'oe aquo
s' ad quem vel malis s' alio instanti, non in eodem alioquin idem erit simul homo

s' h'oe homo.

et non homo: q̄ malio et alio instanti, sed inter quacumq; duo instantia interiacet sp̄s.
q̄ generatio subst̄ntialis fit in tempore

3° Aggeneratio subst̄ntialis qua successiue fit ut patet in papyri inflammatio eē motus
et terminatur per se ad subst̄ntiam: q̄ ad plura predicamenta quam ad tria ē per se motus.

4° Motus circularis non fit inter tres contrarios cum fiat ab eodem puncto in idem punctum
q̄ non oī motus fit inter terminos contrarios ac p̄t̄ prom̄de ad plura quam ad tria predica-
menta poterit eē per se motus.

Postremo idcirco ad quantitatem qualitatem et locum ē per se motus quia in hisce predi-
camentis sequitur certitur contraria oppositio sed in alijs etiam predicamentis certitur
contraria oppositio ut in predicamento situs interiacere ē stare in predicam̄to habitus,
intermedium atq; indutum eē in predicam̄to actionis ē sp̄s intercalificare, ē frige face-
re, calefieri, ē frige fieri: q̄ ad alia predicamenta praterquam ad tria ē per se motus.

Pro explicatioe huius questionis intelligendum ē i^o loco motum tribus modis apud Aristonem
accipi solere i^o modo late ē ut complectitur oem mutationē, continua successiuam siue ea
fit alius entis in pura pot̄a qualis ē adgeneratio subst̄ntialis qua ē alius m̄ prima in quo
introducitur successiue forma subst̄ntialis eius quod n̄bitur siue sit alius entis in alio, s̄m for-
mam subst̄ntialem manentis in pot̄a ad formam accidentalem ad quam mutatur qualis ē
oī successiua mutatio qua forma accidentalis acquiritur: quo pacto accipit Aristoteles motum
lib. 3° cap. 2. cum definit motum eē alium entis in pot̄a & cetera. qui etiam modo accipitur
motus qua rōe continuis ē dicitur ē ambis quantitatis species, sub qua comprehenduntur oēs
mutationes reales successiue quatenus continue sunt.

2° modo Accipitur motus pro mutatioe continua successiua qua ē alius entis in alio subst̄-
ntiali siue fiat a contrario in contrarium siue a contrario in contradiutorium quo pacto
motus complectitur oēs ac cōsolas mutationes accidentales successiuas, in quo significatur
accipit Aristoteles motum hoc lib. cap. 1° cum probatur generationem subst̄ntialem non eē motum eodē
subiūm generationis non ē ens simpliciter sed m̄ prima qua ē pura pot̄a, ē priori lib. de genera-
tione cap. 4° ubi docet subiūm generationis subst̄ntialis eē man in maxime propria signi-
ficatione. subiūm v^o motus hoc ē cuius motus ē alius siue per inbarentiam siue per motus alteratio nis
realem coniunctione eē man in minus proprio significatione hoc ē motum et ens alium
per formam subst̄ntialem.

3° modo accipitur motus pro modo ea mutatioe successiua qua ē alius entis in alio subst̄-
ntiali: Et fit a contrario in contrarium qua solum comprehendit eas mutatioes successi-
uas accidentales qua sunt a contrario in contrarium, quo pacto accipit motum eo loco
cum dicitur mutatioem incommuni in generationem corruptioem ē motum.

Aduertim ē 2° loco tribus etiam modis contraria usurpari quod attinet ad presens insti-
tutum. Primo et propriissima dicitur contraria eo qua sub eodem genere maxime distant
eodemq;

De motu

De motu

*in se et in alio
localis coniunctus ē*

eademq; subio^{in se} ubi^{in se} nisi alterum in se an^o ut in posse predicam. docuimus. 2.º modo
duo contraria duo tri^{in se} positi inter quos cernitur latitudo aliqua aut abiguo aut gradu
ut se habent ^{sume} calidum et ^{sume} frigidum: aut qualitatis media ut se habent album et
grum inter qua cernitur pallor aut extentionis ut duo quanta quorum unum e^o unius cubiti
et alterum quatuor cubitorum inter qua cernitur latitudo trium cubitorum aut forma
qua successiue acquiritur in partem unam, et deperditur in aliam quo pacto se habent se.
habent diuersa loca inter qua cernitur latitudo locorum qua interiecta sunt.

Imo contraria 3.º non solum ea que 1.º aut 2.º m^o talia sunt, sed etiam priuatiue op-
posita quo pacto Al^o accepit contraria 1.º lib. 8.º h^osi. cap. 5.º Cum probauit pri^o rerum
natum ee illa qua neq; ex se, mutuaq; est. Al^o 9.º hoc loco accepit contraria 2.º m^o //

3.º loco sciendum e^o duas conditioes requiri ac sufficere ut ad aliquod predicame^o sum
sit perse motus una e^o ^{utra} qua motum terminare debet non consequatur acquisitione alteriq;
cum quo sit idem reipso; qua de causa ad relationem no e^o perse motus qm consequatur ac-
quisitionem sui fundamenti cum quo re ipsa e^o eadem. quam conditione Al^o significauit
cap. 2.º huius lib. cum probauit ad relationem no ee perse motum. //

Al^o e^o ut forma qua acquiritur habeat contrarium quod semper presuppanatur existere
in subio ita quod si firmo^o acquirendo sit eius acquisitio proficiatur a contrario, tanquam
alio a quo. Hanc conditionem adiecit Al^o initio cap. 2.º probans ad substantiam no ee per
se motum et in medio eiusdem cap. asserens ad tria in predicamenta ee perse motum qz
in eis cernitur sufficiens contrarietas.

Ita ita explicatis hac conle q^o excitat^o occurrendu erit, ad tria in predicamenta qua
lucem s. quantitatem subio e^o perse motus, hac assertio duabus propositionibus pot^o expo-
ni prior e^o. Ad hac tria predicam^o e^o perse motus, qua sic prob^o. In qualitate quantitate
et ubi sine loco e^o sufficiens contrarietas ad motum de quo sic h^o loquitur, sunt qz res eorum
predicamentoru huiusmodi ut non consequantur acquisitionem alterius cum quos int idem reipso;
q^o ad hac tria predicamenta e^o perse motus. Posteriori prope. Ad alia predicam. no e^o perse
motus. Quae sic pot^o ostendi, imprimis n. ad substantiam no e^o perse motus de quo loco h^o e^o sermo.
qm ad sumo motum requiritur qd sit ahyentis in aliu^o subst^oali progrediens a contrario
in contrarium at in subst^oali successiua acquisitione utrumq; desideratur cum continua acqui-
sitio forma subst^oantialis in alia atq; alia parte materia sic ahyentis in pura pot^oia, s. ma-
prima perse sumpta. Neq; n. forma vlla subst^oali gradus habet intentionis qui in eade
subiecti parte acquiri possint quidquid Auerroes & eius sectatores dicant. Non e^o et
motus perse ad relationem, qua relatio no produciatur perse sed comproduciatur ad rela-
fundamenti produccionem cum quo e^o re ipsa idem, qua etiam ree neq; e^o motus ad motu etia
ac proinde nec ad actionem et passionem quia comproduciatur de produccionem forme
qua acquirit^o

qua acquiruntur per motum. Eadem quoque vocatio non est motus ad quod situr, et habere. Quod
 non consequitur ipsarum rerum productionem. Ex eo enim quod inveniuntur non producuntur sine
 alia mutatione continentis sub tempore aut auctore. At vero sicut est consequitur ipsum ubi ab aliqua
 mutatione, resultat ex eo quod partes hoc aut illo modo in loco collocantur: benigno habere
 resultat ex motu locali quo vestes applicantur rei vestita vel repositae vestis aut cuius alio
 ornamento. Unde colliges vocabula haec vestitio, sessio, pro alio sedendi et alia Summi non signi-
 ficare actionem qua per se terminatur ad formam predicamenti habitus vel situs, sed signi-
 ficare motum localem quo applicantur vestes corpori, aut per se ad sedendum: sicut
 aut denominationem a formis predicamentorum situs aut habitus, qua consequuntur formam
 predicamenti, ubi ad quas illa alioquin per se terminantur, quemadmodum assimilatio signi-
 ficat actionem, aut qualitatem et sumit denominationem a similitudine qua qualitatibus con-
 sequitur. Ex dictis igitur patet quomodo ad tria in predicamenta sit per se motus.

Restat ad argumentum initio proposita respondere. Ad 1um dicitur quod est quantitas, et ubi nihil est
 loquamur de contrariis propriissime, qua dicitur solent contraria logice, si vero
 alii qua latitudo. Hoc modo quantitas est ubi est aliquid contrarium solentur Summi
 contrarios dicitur physice contrarios eo quod dicitur talis comparatio est motus physici, sicut per-
 tinent ad motum physici.

Ad 2um negatur minor propositio et ad eius priorem probationem dicitur quod non est generatio quam
 Aristoteles dicitur in libro de generatione et corruptione, in exemplum hoc motus adduxit intelligam quod generatio substantialis
 ut eo loco dicimus qua licet sit motus ubi definitus fuit non tamen est motus ut de ipso nunc loqui-
 mur.

Ad posterioriorem vero rationem negatur generatio substantialis fieri in tempore, sed ad auctoritatem
 Aristoteles dicitur cum dicitur generatio esse tardior aut velociorem accepisse generationem cum pra-
 cedente alteratione qua dicitur velocior aut tardior sit in tempore. Ad aliam denique eiusdem
 rei confirmationem dicitur quod manet ita esse in alio atque alio instanti sub hoc aquo et ad quem
 ut in nullo instanti sit ultimo sub hoc aquo sed ita ut deus instanti in quo est sit sub hoc ad quem
 et in toto tempore precedenti fuerit sub hoc aquo. Unde post quod cum quilibet instanti in quo est et eorum
 dicere manet esse sub hoc aquo adhuc datur instanti in quomodo est sub hoc aquo. 1. in quo sit sub hoc aquo.

Ad argumentum igitur inferius neganda est ultima consequens quia generatio non fit in toto tempore, sed
 intercipitur inter quodcumque duo instantia, sed fit solum in instanti in quo manet et sub
 hoc ad quem qua quidem sub hoc aquo fuit in toto tempore precedenti.

Ad 3um argumentum dicitur quod est generatio substantialis esse motum primo modo sumptum
 non autem hoc loco ab Aristotele accipitur, unde argumentum non probat motum hoc loco ut sumitur
 esse ad plura predicamenta qua ad tria.

Ad 4um dicitur quod ea qua circulariter moventur, nec mutant loca secundum seivta qualiter
 sunt

qualia sunt corpora caelestia, moueri in his contrariis rotis suarum partium dicitur in i. de celo cap. 8.
 locus n. orientalis in quo est pars una celi contrarius est loco occidentali in quo pars eadem postea
 continetur cum inter ista loca interiecta sit latitudo locorum in quibus succedunt eadem
 pars celi continetur. //

Ad posterum argumentum respondendum est non sufficere solum contrarietatem, ut ad aliquam
 formam sit per se motus sed oportet etiam esse ut talis forma acquiratur per se acquisitione
 successiva. quare cum finem esse habere, alio spatio, non per se acquirantur sed producantur
 ad productionem aliorum, ut supra diximus, sicutur ut ad haec predicamenta non sit per se
 motus.

**De definitionum expositione ad
 sequentia. Cap. 3.**

Arg.
 Ea sunt se tangunt quae
 sit sunt in eodem situ
 sed situs indistinguishi
 uali alio igitur sunt
 sunt eodem loco nati
 se tangunt.
 Et si non sufficiunt se tangere
 duo corpora aqualia quae se
 non potest, idcirco nec nati
 sunt duo corpora esse simul
 loco: Ea uero dicitur esse
 seorsum quae
 diuersi loci continentur.

Sequitur 2^a pars Suiuslib. in qua aliturus dicitur de unitate et diuersitate motus non nul-
 la prius hoc cap. declarat quibus postea dicitur, imprimis docet ea esse simul loco quae in eodem
 loco primo sunt, et adaequata singulis corporibus quae simul loco esse dicitur quo patet in loco
 duo corpora aqualia quae se mutuo penetrarent, sed quia penetratio duorum corporum nati-
 ue non potest, idcirco nec nati sunt duo corpora esse simul loco: Ea uero dicitur esse seorsum quae
 diuersi loci continentur.

text.

Ea dicitur se tangere. Explicat quae nati dicitur se tangere, licet se
 tangere quorum extrema sunt simul, et in eodem situ u. gra. si duo corpora ita concingantur
 ut nihil inter ipsa interiectum sit dicentur se tangere quae extrema superficies quibus se
 tangunt erunt in eodem situ, si in vtroque corpore subiiciatur aliud corpus vna tamen eius linea
 respondebit lineis extremis vtriusque superficiei. Potest autem vna linea duabus respondere eo
 quod indivisibile additum indivisibili non facit maius. Haec ratio non plus spatij occu-
 pant duae lineae coniunctae quam vna.

tex.

Idem inter. Exponeit quid sit esse inter seu medium dicens illud esse medium
 in quod id quod continetur mouetur aptum est prius peruenire quam in vltimum u. gra. ignis est
 medium inter lunam et aerem quod continetur descenderet ad concavum lunae prius ad
 ignem perueniret quam ad aerem ad v. hoc loco dicitur continetur moueri quod mouetur aliquid
 vbi a tempore inter capedinet seu interruptione licet inre supra quam mouetur aliquo
 sit inter capedo ut si quis moueatur per viam lapidebus stratum mouebitur continue si nihil
 temporis interruptat, et si lapides non sunt continui.

tex.

Deinceps id est. Ea deinceps sequi dicitur inter quae nihil interiectum est eorumque
 in eodem genere sunt ut lineam linea deinceps sequitur cum inter ipsas nihil cadit eiusdem
 generis. Eodem modo domum domus deinceps sequitur inter quas non est alia domus, et si aliud
 a deinceps generis interiectum sit. Docet praeterea id quod deinceps sequitur aliud esse

ipso

ipso posteriori vel positione, seu collocaione, ut cum vnus homo demceps sequitur alium
 vel forma quo patet vnitas prior binario, & binarius ternario aut alio quodam priorism^o
 quapropter nec vnus ea ad duo, aut calenda ad nonas, sed hoc ad illa demceps ee dnr? Explicat
 item quidam dicat ee harenis, id nempz quod demceps sequitur & praeterea contingit. Be-
 nignus docet ee inter, seu medium in contrariis reperiri non in contradicentibus, qz vni album et n album n dlati medium.

Continuu aut e. Docet ee ea continua quorum extrema sunt vnum ut
 dua immediates vnus linea continuata dnr ee qm idem punctus e vtriusq; partij extre-
 mitatis, videlicet quo copulantur. qm v^o continua sunt ex quorum tactus vnus tribusq;
 modis vnus quipiam pote fieri ex multis, tribusq; modis dicentur aliquo continuo. Primo
 quidem ac satis improprie cum conantur clauo aut glutine. 2° aut minus improprie
 qm absq; alio vinculo duo extrema sunt sibi cohaerentia vt cum arboris speciei diuersae
 inserta sunt. 3° deniq; ac simpliciter sunt continua quae eodem coe termino copulantur, seu
 qm extremitates ipsorum vnum quipiam sunt. Prima continuas a Comentaore vocat^r
 artificialis, secunda naturalis, 3^a mathematica. Comparat demceps hae tres inter sese tan-
 gite, & continuu proprie sumptum: Docet demceps ee primu id ee hanc partem quam caetera
 Nam ee quod tangit e demceps no ee quod demceps ad aliud tangit illud. In numeris n
 certitur ee demceps prout vna species e prior na quam alia in quibus hac voe spectata non
 certitur tactus. Deinde ait tanges communis cuius quidpiam ee quod continuu, qm ee
 continuu tangit sed non omnia tanges e continuu. Contigua n se se tangunt no ee sunt
 conigua qz extrema illorum no sunt vnum sed multa. Neceduntur v^o continua si eoru
 extrema hant vnu

tex

Quare si punctum. Colligit descriptum inter punctum et unitatem, nam
 etiam si a corporibus separata eissent punctus conueniret tactus quatenus per
 punctum linea se tangunt unitatibus v^o non conueniret tactus sed ee demceps. Praeterea
 inter puncta eiusdem lineae semper aliquid interiectum e. s. linea, inter unitates v^o no opus
 e aliquid ee interiectum.

tex

tex

De vnitae, et diuersitate motus

Cap. 4um

Iam aggreditur disputationem de vnitae diuersitate qz motus. Atq; vni motu
 multis modis dici: qm vnum dr multis modis, qm e. s. specie, et num. Hi motus
 sunt eiusdem generis qui ad formas eiusdem predicamenti proficiuntur vt omnes
 motus locales, oesq; alterationes, oesq; motus ad quantitate. Illi v^o motus sunt eiusdem
 speciei infimae qui tendunt infirmas eiusdem speciei infimae vt dealbationes omnes item
 demigrationes, quod si detur aliqua forma quae simul genus sit et spec, motus ad ea
 forma